

Libris.RO

Respect pentru oameni și cărți

J.R.R. TOLKIEN

LEGENDA LUI
SIGURD ȘI A LUI GUDRÚN

Editată de
CHRISTOPHER TOLKIEN

Traducere din limba engleză
BOGDAN NICOLAE MARCHIDANU

CONTENTS

Foreword	8
Introduction	22
The 'Elder Edda' by J.R.R. Tolkien	32
Introductory notes	62
Völsungakviða en nýja ('The New Lay of the Völsungs')	110
Upphaf (Beginning)	112
I Andvari's Gold	126
II Signý	138
III The Death of Sinfjötli	166
IV Sigurd Born	176
V Regin	188
VI Brynhild	224
VII Gudrún	240
VIII Brynhild Betrayed	264
IX Strife	284
Commentary on Völsungakviða en nýja	334
Guðrúnarkviða en nýja ('The New Lay of Gudrún')	470
Commentary on Guðrúnarkviða en nýja	568
Appendices	
(A) A Short Account of the Origins of the Legend	622
(B) The Prophecy of the Sibyl	672
(C) Fragments of a Heroic Poem of Attila in Old English	680

CUPRINS

Cuvânt-înainte	9
Introducere	23
Introducere la „Străvechea Edda“	33
Note introductive	63
Völsungakviða en nýja („Noul cânt al Völsungilor“)	111
Upphaf (Începutul)	113
I Aurul lui Andvari	127
II Signý	139
III Moartea lui Sinfjötli	167
IV Se naște Sigurd	177
V Regin	189
VI Brunhilda	225
VII Gudrún	241
VIII Brunhilda trădată	265
IX Vrajba	285
Comentariu la Völsungakviða en nýja	335
Guðrúnarkviða en nýja („Noul cânt al lui Gudrún“)	471
Comentariu la Guðrúnarkviða en nýja	569
Anexe	
(A) Scurtă relatare a Originilor Legendei	623
(B) Profeția Sibilei	673
(C) Fragmente dintr-un poem eroic despre Attila în engleza veche	681

VÖLSUNGAKVIÐA EN NÝJA

UPPHAF (Beginning)

- 1 Of old was an age
when was emptiness,
there was sand nor sea
nor surging waves;
unwrought was Earth,
unroofed was Heaven –
an abyss yawning,
and no blade of grass.
- 2 The Great Gods then
began their toil,
the wondrous world
they well builded.
From the South the Sun
from seas rising
gleamed down on grass
green at morning.
- 3 They hall and hallow
high uptowering,
gleaming-gabled,
golden-posted,

VÖLSUNGAKVIÐA EN NÝJA

UPPHAF (Începutul)

- 1 În vechime fost-a o vreme
când era numai genunea,
nu era nisip, nici mare,
nici valuri mișcătoare;
nesăvârșit era Pământul,
nezăgăzuit era Cerul –
un hău căscându-se
și nici un fir de iarbă.
- 2 Și-atunci Măreții Zei
își începură truda,
și lumea minunată
temeinic o clădiră.
Dinspre Sud, Soarele
'nălțându-se din ape
strălucea peste iarba
crudă a dimineții.
- 3 Zidiră săli și-altare
urcând până-n înalturi
frontoane sclipitoare,
coloane daurite,

Upphaf

rock-hewn ramparts
reared in splendour,
forge and fortress
framed immortal.

- 4 Unmarred their mirth
in many a court,
where men they made
of their minds' cunning;
under hills of Heaven
on high builded
they lived in laughter
long years ago.
- 5 Dread shapes arose
from the dim spaces
over sheer mountains
by the Shoreless Sea,
friends of darkness,
foes immortal,
old, unbegotten,
out of ancient void.
- 6 To the world came war:
the walls of Gods
giants beleaguered;
joy was ended.
The mountains were moved,
mighty Ocean
surged and thundered,
the Sun trembled.

Upphaf

cu metereze cioplite-n piatră,
ridicându-se în splendoare,
fierărie și fortăreață
întru veșnicie fondate.

- 4 Neîntinată fericirea lor
în curțile în care
pe om îl plăsmuiră
dintr-a minții lor sclipire;
sub dealurile Cerurilor
clădite în înalțuri
sălășluit-au în voieșie
în anii de demult.
- 5 Forme-nfricoșate se iviră
din locurile-umbrite
de peste munții-abrupti
de lângă Marea Nețărmarită,
prieteni ai întunecimii,
vrăjmași fără de moarte,
bătrâni, nezămisliți,
din vechiul vid venind.
- 6 Războiul cuprinse lumea:
ale Zeilor ziduri
uriașii le împresurară;
iar bucuria se sfârși.
Munții se urniră,
mărețul Ocean
se zbugiumă și vui,
iar Soarele se cutremură.

Upphaf

7 The Gods gathered
on golden thrones,
of doom and death
deeply pondered,
how fate should be fended,
their foes vanquished,
their labour healed,
light rekindled.

8 In forge's fire
of flaming wrath
was heaviest hammer
hewn and wielded.
Thunder and lightning
Thór the mighty
flung among them,
felled and sundered.

9 In fear then fled they,
foes immortal,
from the walls beaten
watched unceasing;
ringed Earth around
with roaring sea
and mountains of ice
on the margin of the world.

*

10 A seer long silent
her song upraised –
the halls hearkened –

Upphaf

7 Zeii adunați
pe tronuri daurite,
la soartă și la moarte
adânc cugetară,
cum să înfrunte-urgia,
vrăjmașii să-i învingă,
lucrarea să-și refacă,
lumina iar s-aprindă.

8 În focul vetrei
în furia flăcărilor
se făuri și pregăti
cel mai masiv ciocan.
Tunet și fulger
Thór cel puternic
azvârli între ei,
doborându-i și împrăștiindu-i.

9 De fric-atunci fugiră
vrăjmașii fără' de moarte,
de la ziduri izgoniți
și priviți fără-ncetare;
Pământu-l încercuiră
cu marea vuitoare
și cu munți de gheață
la marginea lumii.

*

10 O văzătoare, ce îndelung tăcuse,
cântul își înălță –
sălile o ascultară –

COMMENTARY
on
VÖLSUNGAKVIÐA EN NÝJA

The subtitle *Sigurðarkviða en mesta* means ‘The Longest Lay of Sigurd’: see p. 436.

Throughout the commentary the poem *Völsungakviða en Nýja* is referred to as ‘the Lay’ or occasionally ‘the Lay of the Völsungs’, and the *Völsunga Saga* as ‘the Saga’. The name ‘Edda’ always refers to the ‘Elder Edda’ or ‘Poetic Edda’; the work of Snorri Sturluson is named the ‘Prose Edda’.

The nine sections of the poem following the Upphaf are referred to by Roman numerals and the stanzas by Arabic numerals: thus ‘VII.6’ refers to stanza 6 in the section ‘Gudrún’. Notes are related to stanzas, not lines; and a general note on the section precedes notes to individual stanzas.

UPPHAF

This prelude to the Lay of the Völsungs echoes and reflects the most famous poem of the Edda, the *Völuspá*, in which the *Völva*, the wise woman or sibyl, recounts the origin of the world, the age of the youthful Gods, and

COMENTARIU
la
VÖLSUNGAKVIÐA EN NÝJA

Subtitlul *Sigurðarkviða en mesta* înseamnă „Cel mai lung cânt al lui Sigurd“: vezi p. 437.

De-a lungul întregului comentariu, termenul „Cântul“ (sau ocazional „Cântul Völsungilor“) face referire la poemul *Völsungakviða en Nýja*, iar termenul „Saga“ la *Völsunga Saga*. Numele „Edda“ se referă întotdeauna la „Străvechea Edda“ sau „Edda Poetică“; opera lui Snorri Sturluson este denumită „Edda în Proză“.

Cele nouă secțiuni ale poemului care urmează după Upphaf sunt numerotate cu cifre romane, iar strofele cu cifre arabe: ca atare, „VII.6“ se referă la strofa 6 din secțiunea „Gudrún“. Notele au legătură cu strofele, nu cu versurile; iar o notă generală asupra secțiunii precede notele legate de strofele individuale.

UPPHAF

Acest preludiu la Cântul Völsungilor reflectă cel mai faimos poem din Edda, *Völuspá*, în care *Völva*, femeia înțeleaptă sau sibila, descrie originea lumii, vârsta pururi tinerilor Zei, și

Upphaf

the primeval war; prophesies the Ragnarök, the Doom of the Gods; and after it the renewal of the Earth, rising again out of deep waters (see the third part of my father's poem *The Prophecy of the Sibyl*, given in Appendix B at the end of this book).

But the images of the *Völuspá* are here ordered to an entirely original theme: for the sibyl declares (stanzas 13–15) that the fate of the world and the outcome of the Last Battle will depend on the presence of ‘one deathless who death hath tasted and dies no more’; and this is Sigurd, ‘the serpentlayer, seed of Ódin’, who is ‘the World’s chosen’ for whom the mailclad warriors wait in Valhöll (stanza 20). As is made explicit in my father’s interpretative note (iv) given on pp. 104–106, it is Ódin’s hope that Sigurd will on the Last Day become the slayer of the greatest serpent of all, *Miðgarðsormr* (see note to stanza 12 below), and that through Sigurd ‘a new world will be made possible’.

‘This motive of the special function of Sigurd is an invention of the present poet’, my father observed in the same brief text. An association with his own mythology seems to me at least extremely probable: in that Túrin Turambar, slayer of the great dragon Glaurung, was also reserved for a special destiny, for at the Last Battle he would himself strike down Morgoth, the Dark Lord, with his black sword. This mysterious conception appeared in the old Tale of Turambar (1919 or earlier), and reappeared as a prophecy in the *Silmarillion* texts of the 1930s: so in the *Quenta Noldorinwa*, ‘it shall be the black sword of Túrin that deals unto Melko [Morgoth] his death and final end; and so shall the children of Húrin and all Men be avenged.’ Very remarkably a form of this conception is

Upphaf

războiul de la începuturi; profețește Ragnarök-ul, Osânda Zeilor; iar apoi vorbește despre reînnoirea Pământului, înălțându-se din nou din ape adânci (vezi a treia parte a poemului tatălui meu *Profeția Sibilei*, prezentat în Anexa B de la sfârșitul acestei cărți).

Însă imaginile din *Völuspá* sunt ordonate aici după o temă cu totul și cu totul originală: căci sibila declară (strofele 13-15) că soarta lumii și rezultatul Ultimei Bătălii vor depinde de prezența unui „nemuritor care a trecut prin moarte și acum nu mai moare”; iar acesta este Sigurd, „biruitorul șarpelui, din stirpea lui Ódin“, care e „al Lumii ales“ și pe care războinicii în cămăși de zale îl așteaptă în Valhala (strofa 20). Așa cum se explică în nota de interpretare oferită de tatăl meu (iv) la pp. 105–107, Ódin speră ca, în Ultima Zi, Sigurd să îl răpună pe cel mai mare șarpe dintre toți, *Miðgarðsormr* (vezi nota de la strofa 12, de mai jos), și astfel, prin mijlocirea lui Sigurd, „o nouă lume va deveni posibilă“.

„Acest motiv al menirii speciale a lui Sigurd reprezintă o invenție a poetului de față“, observa tatăl meu în cadrul aceleiași text scurt. Văd ca extrem de probabilă o asociere cu propria lui mitologie: Túrin Turambar, ucigașul marelui dragon Glaurung, avea rezervată, de asemenea, o soartă specială, căci în Ultima Bătălie el însuși urma să îl doboare cu sabia lui neagră pe Morgoth, Seniorul Întunecimii. Acest concept misterios a apărut în vechea Legendă a lui Turambar (1919 sau anterior), și a reapărut ca profeție în textele aferente *Silmarillion*-ului, din anii 1930: așa cum apare în *Quenta Noldorinwa*, „sabia neagră a lui Túrin va fi cea care îi va aduce moartea și sfârșitul lui Melko [Morgoth]; și astfel vor fi răzbunați copiii lui Húrin și toți Oamenii“. Ce mi se pare remarcabil aici este că o formă a acestui concept se

Upphaf

found in a brief essay of my father's from near the end of his life, in which he wrote that Andreth the Wise-woman of the House of Bëor had prophesied that 'Túrin in the Last Battle should return from the Dead, and before he left the Circles of the World for ever should challenge the Great Dragon of Morgoth, Ancalagon the Black, and deal him the deathstroke.' The extraordinary transformation of Túrin is seen also in an entry in *The Annals of Aman*, where it is said that the great constellation of Menelmakar, the Swordsman of the Sky (Orion), 'was a sign of Túrin Turambar, who should come into the world, and a foreshadowing of the Last Battle that shall be at the end of Days.'*

Beyond this, in the absence (so far as I know) of any other writing of my father's bearing on his enigmatic conception of Sigurd, I think that speculation on its larger significance would fall outside the editorial limits that I have set for myself in this book.

My father's Ódin does indeed retain his ancient character of gathering his 'chosen' to Valhöll to be his champions at the Ragnarök, and in the Lay of the Völsungs he appears against Sigmund, Sigurd's father, and disarms him in his last fight, so that he is slain (IV.8–11). In Norse legend a belief is expressed that Ódin, faithless, ambiguous, and sinister, desiring strife among kinsmen, turning against his favourites at the last and felling those whom he has favoured, has reason for his conduct: he needs his own,

* For references and citations from volumes of *The History of Middle-earth* on this matter see *The Peoples of Middle-earth* (1996), pp. 374–75; and for the entry in the *Annals of Aman* see *Morgoth's Ring* (1993), pp. 71, 76.

Upphaf

regăsește într-un foarte scurt eseu al tatălui meu, redactat aproape de sfârșitul vieții lui, în care el scria că Andreth, Femeia-înțeleaptă din Casa lui Bëor, profetise că „în Ultima Bătălie, Túrin se va întoarce din Morți, iar înainte de a părăsi Cercurile Lumii pentru totdeauna va trebui să-l provoace la luptă pe Marele Dragon al lui Morgoth, Ancalagon cel Negru, și să-i dea lovitura de moarte“. Extraordinara transformare a lui Túrin este constatată, de asemenea, într-o însemnare din *Analele din Aman*, unde se spune că marea constelație Menelmakar, Spadasinul din Văzduh (Orion), „reprezenta un semn al lui Túrin Turambar, care va veni pe lume, și o precizie a Ultimei Bătălii care se va purta la sfârșitul Zilelor“*.

Dincolo de asta, în absența (din câte știu eu) a oricărei alte scrieri a tatălui meu care să se refere la această enigmatică perspectivă asupra lui Sigurd, cred că orice speculație legată de semnificația lui mai largă ar depăși limitele editoriale pe care mi le-am fixat în această carte.

Ódin-ul tatălui meu își păstrează, într-adevăr, trăsătura sa antică de a-i aduna pe „aleșii“ săi în Valhala pentru a-i lupta alături la Ragnarök, iar în Cântul Völsungilor el apare în luptă împotriva lui Sigmund, tatăl lui Sigurd, pe care îl dezarmează în ultima lui bătălie, astfel încât acesta este măcelărit (IV. 8-11). În mitologia nordică se exprimă credința că Ódin, necredincios, ambiguu și sinistru, dorind conflictul între neamuri, întorcându-se în cele din urmă împotriva favoriților lui și omorându-i pe cei pe care i-a favorizat, are motive întemeiate pentru un asemenea comportament: are nevoie de propriii săi oameni,

* Pentru referințe și citate din volumele *Istoriei Pământului de Mijloc* asupra acestei chestiuni, vezi *Popoarele Pământului de Mijloc* (1996), pp. 374–75; iar pentru însemnarea din *Analele din Aman*, vezi *Inelul lui Morgoth* (1993), pp. 71, 76.